

1817

MA

IRODALMI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, V., Visegrádi-u. 15.

Szerkeszti:
KASSÁK LAJOS

Előfizetési ár Magyarországon:
Egy évre 10 kor., fél évre 5 kor.

TARTALOM: Mártis Teutsch János: Kassák Lajosnak (Eredeti linoleummetszet.) / Kassák Lajos: Két vers. / Kassák Lajos: Piros szüret. (novella) / Kassák Lajos: Négy vers. / Kassák Lajos: Tragikomédia. / Nemes Lampérth József: Kassák Lajos portréja (tussrajz). / Kassák Lajos: Bányászok a hajnalban. (vers) / Révai József: Kassák, új fajiság és objektív líra. / György Mátyás: Kedves Kassák Lajos... / Mácza János: Ember, író és szerkesztő. / Kassák Lajos: Mártis Teutsch János katalógusából. / A MA köréből.

II

Mártis Teutsch János: Kassák Lajosnak (Eredeti linoleummetszet)

12

KASSÁK SZÁM ÁRA: 80 FILLÉR

17. x. 15'

Hirdetőszioppal

Utcák könyöklőjén
 s a terek mély foghíjas szájában
 aki állsz
 mint kékvörös tűznyelv,
 mint a mindent legyőző
 páncélba erősödött kiáltás
 a föltakaródzott reggelben
 nézd
 melléd oszloposodtam
 mint a testvér
 szép hengeres mellel, kivilágított szemekkel
 s bőséges nyers hanganyaggal
 kereken a négy világtáj felé
 ahol
 csak egyszer is fölterebélyesedett az értelem
 ahol
 a parasztok egészséges ösztöne megszagatta a földet
 ahol
 a zöld patakokban örömsően lemosakodtak a katonák
 és itt
 a Város megindult hisztérikus testén is
 csak mi fáklázzuk az időt,
 énekelünk
 s verekszünk
 a vérrel és a fekete unalommal
 mindhalálig
 s így
 föl föl a munka előntött egyszerű ritmusán
 testvér
 a keservek roppant lepehupáin
 énekeljük ki újra a szabadverseny demokráciáját
 predikátumos barmok és nyulbőrös gazemberek
 veszek és adok ígét
 a szentségtelen illatokban
 mert jaj
 holnapra talán mindent fölfa a tegnap
 a holnapot
 vakok éjszakáján
 süketek megülledett csöndjén
 sánták vaslábas kopogásán is túl
 ami lesz
 s mert szép is ez így
 ezerkilencszáztizenhétben
 Pest letérdelt emeletei között lenni
 hirdetőszioppal
 lámpás!

Jó annak, aki korán kel

Csak dobosra a mellünk,
 szét a lábainkat
 és oszloposan föl-föl.

Mert jó így betyárkodni: létség kovászában szálla.

Az éjjel valaki rámvellázta a kinját,
 de nagy kezével jószágba boronált a csönd.
 Az éjjel valaki megöntözött a kétségeivel,
 de jószágosan fölguyított a hold.
 Az éjjel valaki belém zubogatta a nevetését,
 s a reggeli 5 ekkor kiszippantott az utcára egyedül:
 csak egyedül a kókadt, zenebonás fejemmel
 s most szemre kapott nappal,
 öles taghosszabbítókkal
 magamra fércelem a várost.

Előre, hátra.
 Előre, hátra.

Rázom a nincses batyusságom
 neki:
 a hatalmas szemétdombnak
 a tornyokba készülőknek
 a szegénység sárgájába bújtnak
 a szögekbe ijedtnak
 a vasakkal pókhálózottak
 a kaosz rendjének
 a hiába-ugatóknak
 s a kölykösen szertelennek.

És előre, hátra.
 Előre, hátra.

Mert az éjjel valaki belém zubogatta a nevetését
 s amit ha holnap megvásna az inyem,
 fiatal bikamód, kiszarvadzik a homlokomon,
 kipiroslik a kezeim jószágú fűrtjein,
 kirúgatja az inaimat
 és szétpeckeli a fogaimat.

Mert az éjjel valaki belém zubogatta a nevetését,
 a reggeli 5 pedig játszani-kedvvel kiszippantott az utcára
 egyedül,
 csak egyedül a kókadt, zenebonás fejemmel:
 a világosság most ikreknek mutogat az anyjával,
 a föld: rengeteg alázatosság, nyalogatja a talpam,
 a színek mind megpingálják a szemeimet,
 a hangok mind pántlikát gombolyítanak a füleimnek,
 a vonalak mind beleegyenésülnek a gerincembe
 és a formák mind rátáltoskodnak az ölemre.

Kassák Lajos

Piros szüret

Fáradt, monoton zúgással dolgozott az üzem. Szakadatlanul, szakadatlanul. Este volt. S a hatalmas cementtalpatokon kék, zöld, piros jelzőlámpák égtek s az egyik sarokban széles félkörben még mindig járt föl-le a szabályozó kurbli. Néha ijedt, kékeslila tüzek sercentek föl a motorokból. Valamelyik munkás, kint a zakatoló műhelyekben nagyobb falatot dobott a masinájának, s az egész épület belemozdult.

A megcsúszott szíjjak panaszkodón csikorogtak a transmisiókról.

Idegesen föl ijedt.

Nyitott szemmel az izzó fény előtt, mintha aludt volna. Teste most ivbe hajlott, komor, nagy kérdőjel állt az üvegburában.

Fülalt, vizslálkodott.

Kint helyezőkent a ritmus. Az egyhangú lárma kissé magábanyugtatta.

— Bolondság! — dünnyögte — bolondság . . .

Ólom nehezült az ereiben, de szívósan életre verekedte magát.

— Gazemberek.

Hangoskodott dühösebben.

— Azóta már biztosan vehettek volna föl valakit . . .

Már két Durchmarsch . . . Ha ő szegény . . . Eh!!

Nem merete tovább gondolni.

Egész testében még benne riadozott a szerencsétlenség képe s a véletlen emlékezéstől is eszetlenül megremegett. Az agya sárosan fáradt volt s fölkergetett idegei csak a mindenünnen lesekedő bajokat szimatolták.

Lármásbádogcsajkák közé, belekotort az egyikfiókba.

— Üres?

A hasas üveget keseredetten visszacsapta.

Nem talált kiutat. Visszaersekedett. Megadta magát a szomorító gondolatoknak s a látomások súlyosan rátornyosodtak.

Még föl-föl pislantott rabszolgás ösztönnel. Makacskodott. De a gépház ingott s a szíjjak tompa hangfogóval megint beleénekeltek a füleibe.

— Még egy kicsit — alkudozott — csak, hogy az akkumulátort megnézzem.

Aztán erről is lemondott.

Ugy érezte valami meleg, puha ágyszélen gunnyaszkodik és elnyúlt a pocsétás asztalon.

Távol, sűrű szitákon olvadt rá az öldöklő zenebona. Vastag torokhangon horkolt. És érezte, most meleg, babusgató kezek alányúlnak, hogy valami még puhább fészekbe emeljék a testét.

A gyár!

A gyárban a gépész!

Megbódult fejében egyszerre fölágaskodott az egész történet. Ugy, ahogy akkor volt, félig meztelenül, látta magát az éjszakás uton végig rohanni. Még az álmat sem ért rá kitörülni a szemeiből.

— A gépész . . . A másik . . . Biztosan részeg volt . . . De hiszen nem is ivott . . . Persze hogy nem ivott . . . Persze részeg volt . . . hát, hát persze persze ré-ré . . . persze persze persze . . .

Botlogott, a kitaposott kövek kegyetlenül rugtatták s a lámpák elmenekültek előle a skatulyás házak közé.

Mint a megtaglózott barom hökkent meg a vörös tócsák fölött.

— A táblákhoz! — dörögte valaki a füleibe.

S valaki a köveken:

— Édes jó Uram!

A terem süket volt.

— Föl a szíjjakkal!

Megint a kövekről:

— A szép két erős karodnak vége.

A karból nehéz szaga dolgozott a levegőben s ez kissé megvilágosította az agyát:

— Mi történt hát?!

Az én jó uram!

Lázadó, vad ordítás kaparta a torkát, de nem merté fölcsuklani. Nehéz, fekete kenyérgondok zuholták a fejét. Józan volt, s álmos kezei döglióttan a térdéig lógtak.

Véres, ellapított halomban ott sajgott előtte a másik ember, váltogatója a csőrömpölő gépek között s ő bambán csak ezt mondta:

— Megint a cserzők motorja . . .

Valaki rádurrantott a haragjával.

S ő letérdelt a vonagló ember mellé. Erős karjával vigyázón az ölébe vellázta. Nem szólt. Kócos, szurtos napszámosok szuszogtak körülötte bűzsillatokban.

— A koci forduljon be az udvarra!

— Utat! Utat!

— Édes jó uram!

— Vissza a műhelyekbe!

Nehezen verekedett előre, előbbre a jajongó teherrel. Már csak a sovány, vörös kendős asszony botlogott utána. Végig a homokos köröndön.

Az udvar közepén, mintha a kormos égről csüngött volna alá, hatalmas ivlámpa öntött rájuk izzólila fényeket.

Lompos árnyékuk messzire hátrafektűt az ágyazott kocsiótól.

Egy pillanatig. Aztán csak a sziréna üvöltése ekhóztott át a cinóberes rácsok mögül.

Mintha nagy, agyonnyomorító terhek alól szabadult volna. De a szabad, magányos tér sűrű csönddel rémitgette. S a zsibbadt, kicipkedett karjait fájlalta elefelejtetlennel.

A zúzott ember valahogyan bennük hagyta a terhét s ő úgy érezte, hogy azok most minden áron lefolyni, elmaradni akarnak a törzsétől . . . Csak egy hirtelem kellene ugrania, csak bundáskutyásan egy kicsit meg kellene rázkódnia s azok, mint meleg testről a viasz, örökre lecsurognának róla.

A gépház ajtajáig zsugorin a mellére kulcsolódott.

A lámpák se nyugtatgatták.

És semmi se.

Az üzem már dolgozott. Mintha mi sem történt volna. A szelepek sárga elhasznált gőzöket lihegtek s a kövér tengelydobokon nagy lelógó hassal táncoltak a szíjjak!

És azóta táncolnak és azóta énekelnek részeg, bolondító csattogással.

Szakadatlanul. Szakadatlanul.

Harminchat óra óta már sokszor elszundították az agyonhajszolt embert és azóta már sokszor fölriasztották, hogy aztán még mélyebben, még elveszejtőbben ejtsék magába.

Szörös nyulfejé, mint valami lárva konyult a szennyes deszkalapon.

Álla esetlen hátra csúszott, mély gödréből félig kinézett vak szemfehérje.

Néha meghorkant, mintha teher szakadt volna rá.
Néha halkán sóhajtott.

Orra előtt most fölgyulladt a vörös üvegkörte.

Aztán a jelzőharang egyszerre talpra ugratta.

— Krucifix! . . . A . . . krucifixumát!

Tizenegy óra volt. A második szemleutat is majdnem elaludta. Minden borzalmas lehetőség rávilágosodott.

De a harang kilimpálását nem bírta el, dühösen csöndre markolta a sárga gonoszt.

— No . . . No most ugass! — és kötekedően rávicsorította a fogát.

A harang megdőglött.

— He-he-he — s ezt is ő mondta:

— Megdőglött!

Félhangosan a fogai közt bökte át a szokat.

Gyerekes haraggal s csak azért, hogy csináljon valamit. Tudta, hogy mennie kell s még mindig szűkölt, valahogyan magában bujkált önmaga előtt.

Aztán mintha teljesen lecsúsztak volna róla a felhők.

Szelesen kiperdült a fülkéből.

Mintha váratlan barlangba ugrott volna, hirtelen megtorpant.

— János!

Nem kapott választ.

— János, hol van?!

A hangok visszaverődés nélkül elvesztek a tompa, átható zúgásban.

Kényszeredetten megindult. Az örökunosig ismert egyhangú láрма s a hatalmas gépház félvak ürege kegyetlenül ráfeküdtek. A fülkében elfeledte bekapcsolni az ivlámpát. De most már nem akart visszafordulni . . . S talán nem is mert volna.

— De minek is kellene az a lámpa? A motorok között a széles, fölpochrócozott utcákban egész szépen elsétálhat az ember. Egy gépész? Jó vicc! Ugy eljárhat itt még bekötött szemmel is, mint egy vén gazda a hozzá vénült tehenei között. Bizony, bizony, bizony . . . Annyira megtetszett neki ez a hasonlat, hogy valahonnan a régen elfelejtett multból egész sereg emlék ugrott a fejébe. Legtisztábban annak a tarka bocinak a figuráját látta, akit először akart megnyergelni az életében. De a kis bolondka szép lassan eltörött alatta. Egészen eltörött, hogy a hasa a földig szakadt s az eleje hátulja meredten folszúrt a magasba. És gözlő, piros vér fröccsent ki a száján.

Megborzongott az undortól. Lassan cammogott ide-oda a teremben. Búsan és fáradtan, mind az eltévedt.

Tulfeszített erővel őrizgette magát. Nem mert félre nézni s mégis ezer vonalbatört mozgásával, ezer színű hanghullámmal az egész hódály egyszerre benne élt.

A falak hideg fehérmezítelenséggel meredtek négy-szögbe s otromba fekete árnyékok ugráltak a ragyogó kőpadlón.

Szörnyű acéldromedárok toporzékolnak fészkeikben.

Innen is onnan is rámorogtak, ráfröcsköltek, rácsikorogtak a gépek.

— Kuss!

S azok csak morogtak, ugattak, csikorogtak. Adugattyuk cuppogósan szaladtak ki-be s az ezüstlő rudak, mint cudar izgága karok lökdőlődtek a szuszmozgó ember felé.

A feje égett. Kegyetlen öröme lett volna a mérkőzéshez, de a tagjai csak nehezen, alig mozdultak. Mindenütt megállt, megtapogatta a szikrázó keféket, fölhattantotta a zöld olajzókat s bambán továbbbesusszant.

A terem másik vége felé, ahol a férfi műhelyek dinamói dolgoztak. Erre még zavarodottabb volt az élet. Lábai alatt ringadozott a föld s az apró jelzőlámpák,

mint bódult, kiugrott szemek megszagatták a szürke levegőt.

Hirtelen, majdnem az elzuhanásig megbottlott. Lábai előtt mint valami tömör rongyhalom púposodott föl az ápoló legény összecsukszott teste. Aludt. A cserző motor kőtalpánál, mintegy magábatekerődzve.

A riongó ember ordítással neki esett az üstökének.

— Mi-i-i??? — nyöszörögte az.

S növendék teste kinyúlt az ember fölé. Dadogott, még nyihelődött felig öntudatlanul.

Piszkos szózuhatagot öblögetett rá a másik szája. És hümmögtek és keseregtek.

Azután az ember paposan beszélni kezdett. A világról meg valami piros rózsákról, amiket ő előbb olyan tisztán látott az álmában. Egy nagy kertben járt és nagyon boldognak érezte magát . . . olyan boldognak, hogy még a feje sem fáj . . . de most nagyon fáj . . . Amíg elszundított valami irigy gazember biztosan kötött szúrhatott keresztül a fején . . . Ugy, hogy az egyik fülén be a másikon ki . . . De, de most jutott eszébe, hogy a gépek is lehettek a merénylők, hogy mozognak, acsarkodnak rá még most is.

— Látod a dögöt? Hogy törí magát, hogy rám ugorhasson!!

A legény bambán tátogott.

— Álmos vagyok!

— Még most is vérszaga van a másikatól.

A legény hátrább a sötétbe ódalgott.

Nem vette észre. Vad, pogány dikcióval ágált a gép előtt. Feleselt a semmivel, az értelmetlen, unott morgással.

— Te szörnyeteg! Te csillogó Sátán!

S a gép csak morgott, vihorászott. Hatalmas volt. Bűvészkedő játékkal tördelte előtte darabokra a testét s ujra egészbe állt egy pillanat alatt.

Beleszédült a komédiába.

Főnt zakatoltak a transzmissziók.

Lent tompa-hegyes geometriai idomok vilódtak a fölölajozott padlón.

Az ember még peckelte magát.

S a megedzett lemezburában gyors, egymást evő forgással versenyeztek a dinamók.

Együtt, mintegy óriási torok ásítottak.

Szagos elektromos szikrák pattogtak föl a mélyből. Az ember felé.

Rá a fölplykásodott emberre.

Egyszer ő is visszaköpött a berzenkedő duhajra.

Az még játékosabban cifrázta rá a tüzet.

S ő most keményen hátracsapta a fejét. Mint a megbokrosodott csikó. Aztán. Mint a rohamozó katona egész szulýával előreleszült.

A gép, mintha lényegesen énekelt volna.

Zengőn tátogott. A pattogó szikrák beesszötték a torkát. Haránt rudjait csáposan előrepróbálgatta.

Az ember veszetten meglódult.

— Sátán!

S kilendült karját rázuhantatta a szikrázó dobra, Az, sziszegve leharapja a bőrét.

Az ember fogai közt kiserkent a tajték.

— Még engem is akarnál!

Már főnt tántorgott a kőtalpazaton.

— Engem?!

S mint valami föl húzott báb, mint valami szegényke faltörökös neki pattant a gépnek.

Bu-sri-kri-ri-ri-ri-i-i-i-i.

Aztán egy nagy zökkenő az egész telepen.

A lámpák egyszerre kialudtak. S a cserzők motorjáról megint leesett a szíj.

Kassák Lajos

Mondtam egy lánynak:

Rózsám, be jó párnák lennének a te erő melleid
az én kenyértelen gondjaim alá!

(S ő szemérmesen nevetett.)

Galambom, be szép árbóc lenne a te pávás derekad
az én sülyyedező gerincem mellé!

(S ő nevetve megperdült a sarkán.)

Kedvesem, be szépek mutatnak a te hetyke combjaid
az én furulyás lábszárcsontjaimat!

(S ő, mintha meggyulladt volna a nevetéstől.)

Szívem, piros rokokyad, be szép lenne a bokor alatt
az én ágyazó karomon fekete napszálltaig!

(S őtet térdre csiklandozta a nevetés.)

Egyetlenem, be szép is lenne a te termő asszonyságod
az én özvegy, hebehurgya életem mellett!

(S ő csak nevetett, már harapósan nevetett.)

Aztán:

szürke ködmönben egyedül ment át a mezőn,
s én kigombolt gallérral nótát füttyürészttem a dombon.

Tehenek és falu

Már látni őket, amint a dunyhás, fekete porból
szelid otrombasággal kivillannak:
egyszer-egyszer,
csak a két ijesztgető kard a homlokukon s a nagy hin-
tázó tőgyük

fehéren és duzzadtan
s a sarju friss illatával,
amint elgömbölyödnek a házak tulipiros lábánál.

A zárt kapuk előtt zengőn fölhasad a fejük,
megint valahol
s a teatrális basszust kétszer visszalabdázzák a mezők
Aztán fokotósen és kerek zsajtárral egy asszony.
Bukfenckedő gyerekmezitelenségre
puha, romantikus dekorációk nyugaton.

A házak
pulyásan alabóbiskoltak az egyetlen torony alá:
s így a minden.

Este.

A utcák darócban kongatják a csöndet,
a mécsek tűzkontyosan kiültek az ablakokba
s a parasztok barna diófaasztalán
nagy agyagsuprokból már szűrcsög a tej,
hogy vajás kövérségével szalmára fektesse a fáradt és
szent falut.

Fürdők

Tarlók szurósaról s a műhelyek avasodó sötétjéből
csordásan a hőség terelte őket mederbe
s a hintás csobogásban most barnán fölhasan a testük.
Sikitás és nevetés egyszerre, hogy átszakad a páncélos
kánikula.

Valaki mumussá szerencsenkedik a kimaradt iszapban.
Mások, a hid moszatos talpáról s a fák kopasz ágairól
lajháros teherrel a folyó puha lepedőjébe vetik magukat.
Tovább, a mezitelenség fiatal gömbölyűsége villogón,
mint a bálnák kövér hasalja ringatózik a hullámok
sétáján

s fölötte muzsikálnak a legyek és áll az ég akár a meg-
tisztított üveg.

Sehol egy folt. Csak a nap. Az uralkodik, mint egy
vörös lobogó.

De ki gondol itt a földprikázott szimbolummal?

A víz hűs, s a fürdők derűsen elfeküdtek benne,
csak egy mániákus katona csurog még a parton
s inas félkarjával
az örjítő fényből szélmalmozza vissza az életet.

Este

A csöndben és a megalvadt kékségben
valaki harmonikáztatja a mellét,
skaláz
s az ég ekhósan rákoporsózza magát a horizontra.

Ti . . . ta-raillá-ra-lallá-la-la-lá . . .

Mindinkább pianisszimo
és egyre nagyobb pihenőkkel a harmoniában.
Testvér! (a látás alaktalanul fölette a tájat)
Valami terebélyes gonosz beelustult a fülem kagylójába.
Testvér?! Nő?! Testvér!!!
Hig, kitapogathatatlan falakat támogat föl a sötét
s a nagy este gyökértelenül hintál az urben.

Doglott ólomcsövek az ereim. Mind! Csak az idegeim
mozdulnak,
mint érzékeny csigaszarvak belekóstolnak a forró levegőbe
és sírnak és lemenekülnek az elmozdult csigolyáig,
ahová fölfaj a föld szagtalan keménysége,
s hogy hiába nyujtózom szét a határtalanba:
eszem puhájan tuskésen és magányosan Istennek
könyökölt a csönd.

Jaj! ki küldené el most hozzám maskurásan a kedvét?

Kint ulok a dombok porhanyós lábánál
s az elrévedt idő dagadt, fekete csápjával
kanalazza föl belőlem az éjjelt.

Kassák Lajos

Tragikomédia

(II. felvonás 5-ik jelenetéből.)

Anya: (bejön) Elkéstem?
Szobalány: Ebben a percben adtam föl. (rendezget a szobában)

(Szünet)

Anni: Parancsolsz ebből is? (egy süteményt ketté tör)
Anya: Csak vidd magadnak. (a lányhoz) Menjen le a nagyságos urhoz — szüksége talál lenni valamire és nincs ott senki!
Szobalány: Már öltözik?
Anya: Igen!
Anni: Ne maradjon soká! Nálam is segítenie kell.
Szobalány: Tessék majd csöngetni.
Anni: Jó, jó! Csak nézzen fel ugyis!
Szobalány: Igen is! (el)

(Szünet)

Anya: Tudod te, hogy milyen idő van kint?
Anni: Esik az eső. Hogyne!
Anya: Valóságos második özönvíz.
Anni: Igen mama, csak hogy az nem zápor volt, hanem negyven napos szakadatlan egyforma eső...
Anya: El akartok menni az estélyre?
Anni: Talán emiatt az eső miatt aggódsz?
Anya: Nekem tulajdonképpen mindegy... Nem vagy már kisleány, azt csinálsz és úgy csinálod, ahogy az neked jólesik... De félek, hogy meg fogsz hűlni. Gyöngye vagy mostanában s ha egyszer meghűlsz, nehéz lesz összeszedned magad.
Anni: Szép hogy figyelsz rám, de tudod, nem bírom a regulázó anyáskodást.
Anya: Akkor legalább Pistát ne kényszerítsd magaddal!
Anni: (kacag): Komolyan azt kezdem hinni, mama, féltékeny vagy az uramra!
Anya: Most nem bántottalak és folyton sértegetsz. Ilyesmit mégsem illene egy anyának a szemébe mondani... Nem, még tréfából sem! S te hozzá mered tenni, hogy ezt komolyan hiszed.
Anni: Ezzel csak az anyáknak azt a beteges hajlamát szerettem volna megbántani benned, amivel azok a már felnőtt embereket is újra magukká tehetetlen kismagányokká szeretnék visszababusgatni. Hogy nálam nem boldogulsz ezzel a, mondjuk, nagy szereteteddel, — az uramat nyomorgatod vele.
Anya: Magad sem hiszed, amit most mondtál.
Anni: Hiszem bizony!
Anya: Nem igaz! Azt neked is látnod kell, hogy Pista nem jól van. Az éjjel is egész éjjel miattad virrasztott a szegény. Délután elájult s te most meg rákényszerítetted, hogy elkísérjen egy estélyre... ahogy... De különben is, amit elmondtam és amit magad is láttál, az épen elég ok ahhoz, hogy belásd az én igazamat. Le kellene beszélned, nem még hogy te kényszerítsd rá.
Anni (kényelmetlenül): El akarok menni kérlek, és pont!
Anya: (szintén tüzesebben); Elhiszem, hogy te el akarsz menni — arra meg van az okod!

Anni: Igen! Minthogy okos ember semmit sem tesz komoly ok nélkül.

Anya: Te ezt okosságnak nevezed?

Anni: Mindent...

Anya (marón): Amit azért a szájhősért teszel!

Anni: Kikérem magamnak, hogy!

Anya: Rákényszerítettél, nos megmondtam, hogy tudom mit csinálsz!

Anni: Amit nekem jólesik!

Anya: Akár az urad hulláján is át — ami neked jólesik!

Anni: Először: igen, mert ehhez jogom van! másodsor, mert az uramnak semmi baja!

Anya: Beteg, Annikóm! Én láttam rajta, hogy nagyon oda van, csak neked nem meri elárulni.

Anni: Akkor ő felelős magáért! Kérdeztem tőle s nekem azt mondta, semmi baja... a délutáni rosszullétnek már nyomát sem érzi.

Anya: Ezt mondta, mert gyáva! Mert azt hiszi, te halálosan beteg vagy s ő keresi a kedved, mint a rab-szolgád.

Anni: (fölkacag)

Anya: Elfogadod, amit ajánlottam?! Vagy, vagy elmondok neki mindent!

Anni (gunyosan): Már megint a nagymama hangját kezded. Revolverezni akarsz?!

Anya (mintha megszurta volna, fölpatint): No várj, ezért lehozom rólad a leplet! Hadd nyíljon meg végre a szeme... Hadd lássa meg az egész meztelen életedet, az egész ravasz turpisságod!!

Anni (biztosan): S mit érsz el a denunciacióddal?

Anya: Majd mindjárt meglátod!

Anni: Az istenért csak ne siess annyira, mert meg találod bänni!

Anya: Lelketlen!

Anni: Elmész, hogy bepanaszolj előtte és ezzel eléred, hogy látni fogod, amint ő hangosan sirva fakad. Velem, tudhatod, majd semmi különösebb nem történik, de őt könnyen, egész könnyen egész életére tönkre teheted, és... és magadat is! Azért mondom, gondold meg, még mielőtt az igazság fáklyájának csapnál föl!

Anya (vadul): Engem fenyegetsz?! Engem tudsz te valamivel fenyegetni!

Anni: Egyelőre csak, mint az a jó gyerekhez illik — figyelmeztettek: ha árulkodni mersz, holnap elmehetsz, el kell menned fölünk!... Hogy hová? nem tudom!... Talán a jó bátyámhoz, aki váltó alá hamisította az uram nevét, a te senki egyetlen fiadhoz szárazkenyeret ropogtatni.

Anya (a székre roskad): Óh, mily vampir lett az én egykori jó kis lányomból!!... Nem árulak el, nem!... Megfogtál. Jól a torkomon ragadtál meg. (dülledt szemekkel rámered) És szép vagy Annikóm, ilyen szépnek még sohase láttalak!

Anni: Csak nem akarsz jelenetet csinálni?

Anya (teljesen megtörtén): Nem, nem! Semmit se akarok... Te olyan nagy és szép vagy s én az anyád a te rongy vak anyád, csak most csodállak meg igazán.

Anni (csönget): Szedd össze magad, kérlek, mert mindjárt itt a lány!

Anya (lehorgadtan ülve marad)

(Szünet)

Szobalány (bejön): A nagyságos ur már meg van!

Anni: Szedjen le!

Nemes Lampérth József: Kassák Lajos portréja (Tussrajz)

Szobalány (az asztalnál): Mamuka nagysága nem issza meg?

Anya (mintha most eszmélné): Nem! Nem kell.

Szobalány (leszedi az edényt, a tálalóasztalkával jobbra el; aztán mindjárt visszajön s a szobában rendezget)

Bér (bejön): Na kérem! Ki lett előbb kézen?

Anni: Én még ráérek!

Bér (megforog): Jól vagyok? Mamuska mit szól hozzám?

Anya: Jól vagy gyermekem, jól! (el)

Bér: Itt várjam meg, amíg elkészül?

Anni: Amint gondolja! akár a szelvény! Uzsonázott már?

Bér (leül): Nem, kedves! De nem is akarok. Tudja őrödög semmi gusztusom most ahhoz, hogy valamit a számba vegyek.

Anni: Van így néha az ember. (leül)

(Szünet)

Anni (a lányhoz): Esik még az eső?

Szobalány: Megnézem. (át akar menni a másik szobába az ablakhoz)

Anni: Várjon!... Mindégy. El kellene mennie aszpirinért.

Bér: Még esett hogy jöttem.

Szobalány: Nem lehetne egy kicsit későbben?

Anni: Fáj a fejem!

Szobalány (nyafogón): De hogyan jutok el most a patikáig?.. Milyen buta ritkán vannak erre a patikák.

Anni: Szépen a faltövében elmehet.

Szobalány: Vagy tíz percre van az első.

Bér (szigorúan): Az mindegy, ha egy napijárásra vanis.

Szobalány: Ha szakad az eső.

Bér: Micsoda szajaskodás?! S ha tüzet balták hullanának? Talán rohanjak el én, vagy haljon meg, akinek szüksége van valamire, azért mert magának nem tetszik egy kicsit megázni!

Anni (szenvelgőn): Ne porlekedjenek hiába... Ez igazán nem fog meggyógyítani... Gyalázat, hogy az ember azért kinlódjon, mert kint csöpörög az eső...

Szobalány: Szakad!

Bér: Gyalázat! (alázatosan) Nagyon fáj a feje, drágám?

Anni (mindha titkolózna): Nem... nem nagyon fáj.

Bér (simogatja): Szabad, angyalom, majd én át rohanok!...

Anni: Nem, azt nem kívánhatom!

Bér: Aszpirint parancsol?

Anni: Magától nem fogadom el.

Bér (már a saját orvosságának a megcsináltatása miatt is ragaszkodik az uthoz): Csak nyugodjon meg szivecském, mindjárt itt leszek. Majd kocsiival szaladok. (indul; a lány felé) Gyalázatos!

Szobalány: Mert egyaszpirinért nem akarom magam.

Bér (az ajtóból visszaugrik): Fogja be a száját!!!

Anni (kétségbeesetten befogja a fülét): Édes istenem.

Bér (megjuhászodva): Rögtön itt vagyok, szivecském! (el)

(Szünet)

Anni (kérgetlen selyempapucsban van): Készülünk!

Szobalány: Mit tetszik előbb parancsolni? Két ruhát készítettem ki, a...

Anni: Elsőbb a cipőmet!

Szobalány (el, és vissza a cipőkkel): Tessék erre fordulni.

Anni (odaadja a lábát)

Szobalány (lehúzza a papucsot s mielőtt a lába a cipőbe segitene, puhán lesimítja a talpát)

Anni (hirtelen, szelesen felkacag): Jaj, ez csikland!

Szobalány (az arcát kéjesen hozzádörgöli a harisnyához): Milyen gyönyörű lábak!

Anni (bizsergető érzéssel): Ne! Ne!

Szobalány (macskásan játszik): Milyen picurkák! Nálunk úgy mondták piskóta lábacsukák.

Anni: Pfüj! Épen piskóta! Különbö is csak most se hizelegjen!

Szobalány: Ham, ham, ham... mindjárt beleharapok!

Anni (komolykodón): Az aszpirinért nem volt kedve elmenni, most meg majd kibúj a bőréből. Haragszom! Várjon csak a nagyságos ur úgy is torkig van magával! Egyszer kidöbja, hogy egész a fatornyos falujáig röpül.

Szobalány: De a nagyságos asszony csak nem enged ki dobni?

Anni: Mert olyan figyelmes volt az előbb?

Szobalány (szemtelenül mosolyog): Egy aszpirinért ilyen időben... Aztán meg örüljön a nagyságos ur, hogy ő mehetett! Boldog lehet az a férfi, aki a nagyságos asszony lábanyomát megcsókolhatja...

Anni (készen vannak, fölállnak): Milyen szemtelenül hizeleg maga!

Szobalány: A Tolnai ur talán nem ezt mondaná? Biztosan még szebben is mond!!

Anni: Hogy mer ilyet kiejteni a száján?

Szobalány (a kendőt akarja leemelni): Hiszen olyan aranyos a nagysága.

Anni (csiklandos nevetéssel): Ne, ne! (menekül)

Szobalány (utána): Csak a kendőt!

Anni: Most ne nyuljon hozzám!

Szobalány (incselkedően): De elkésik a nagysága!

Anni (egy szék mögé torlaszoltan): Mit akar fölém? Ne, na, mert pofon ütöm! Isten bizony pofon ütöm, ha közelebb jön!

Szobalány: Én nem bánom, ha elkésik a nagysága.

Anni: Akkor hát hozza ki a blúzom (a kendőt veti le)

(Kopogtatás az ajtón)

Anni: Jesszusom! (ijedten összekapja magát): Kiaz?

Szobalány (kikukucska az ajtón, aztán egészen kinyitja: Tolnai ur!

Tolnai (karján nedves felöltő, kezében kalap): Kezeit csókolom! Szabad?

Anni (hüvösen): Tessék!

Szobalány: Kezit csókolom! Esik még az eső, nagyságos ur?

Tolnai: Igen!

Anni (a lányhoz): Mehet le!... Akarja, hogy a felöltőjét, kalapját...

Tolnai: Köszönöm, csak tartom!

Szobalány (el)

Anni (diadalmasan): Csak nem az elvesztett fejéért jött el ma harmadszor is hozzánk?

Tolnai: Nem! Maga miatt!

Anni (helyet kínál, ő is leül): Tessék! Miattam?

Tolnai: Igen, hogy az esztelen asszonyt megpróbáljuk észretéríteni.

Anni: Mért nem vett be azóta valamit ezek ellen a nagy szavak ellen. Ezek utóbb is elfogyasztják a tüdejét. (nevet) aztán megbetegszik és oda lesz minden. Nem lesz többé a szép ember!... Talán még az én szememben sem!!

Tolnai (komolyan): Láttam, hogy az ura elment . . .
 Anni: Lesckedett ebben az esőben?
 Tolnai: Nem! Eszembe se volt ilyesmi!
 Anni (nevetve): Bizonyára valami magán detektív értesítette erről, hogy néhány percre elment az uram.
 Tolnai (robbanón): Ne fölényeskedjen asszonyom, mert fölkel, hogy legyőzze izgatottságát).
 Anni: Mert?
 Tolnai: Mert, mert goromba leszek önhöz!
 Anni (szintén fölkel): S ugyan mi jusson tenné azt?
 Tolnai: Hogy leróhassam a kötelességem . . .
 Anni: Kivel szemben?
 Tolnai: Magammal szemben, egy . . . egy asszony ellen, akihez különben semmi közöm!
 Anni: Magának semmi köze hozzám?
 Tolnai: Azon kívül, hogy embertársa vagyok, semmi.
 Anya (bejön): Maga itt van?
 Tolnai (mentegetődzőn): Csak egy pillanatra.
 Anni: Szintén velünk tart!
 Tolnai: Pistával akartam beszélni . . .
 Anya (mintha semmit se tudna): És? Hol van? . . .
 Hol van Pista?
 Anni: Lement!
 Anya: Le ment?
 Anni: Aszpirinért ment!
 Anya: Ja úgy, aszpirinért ment . . . aszpirinért! (el)
 Tolnai: Hogy merete azt mondani, hogy azért jöttem, mert magukkal akarok tartani? . . .
 Anni: Mi mást mondhattam? Talán azt, hogy azért jött föl, mert látta elmenni az uramat?
 Tolnai: Akit képes volt lekergetni egy hitvány aszpirinért ebben az időben.
 Anni: Mit siránkozik rajta, a feleségéért teszi . . .
 Maga egy idegen ember, mégis itt posztolt *étem* a szomszéd kapu alatt.
 Tolnai: Szégyelem magam. Becsületemre lekopni szeretném magam miatta . . . de . . .
 Anni: De nem tudta magát tultenni az érzéseim!
 Tolnai: Azon, hogy a vesztébe engedjek rohanni egy makacs asszonyt . . . Hazafelé mentem és véletlenül fölnéztem a kivilágított ablakába és ezen a falon, láttam a falon, láttam a mozgó árnyékát, láttam, hogy készülődik s mint egy barom megálltam tépelődni. A másik oldalon akkor szaladt el az ura hazulról s én fölszóltam hogy amíg ő hazajön, lebeszéljem magát az estélyről.
 Szobalány (bejön): A mamuka nagysága kérdezte . . .
 Anni (dobbant): Menjen ki!
 Szobalány (szemtelenül): Ha engem kuldenek . . .
 Anni: Rogton menjen ki!!
 Szobalány (hintorral el)
 Tolnai: Miért akar minden áron elmenni arra az estélyre, mikor tudja, hogy az a kimaradás ártani fog magának?
 Anni: Csak azért mert maga is ott lesz!
 Tolnai: Inkább lemondok róla és én is haza megyek.
 Anni: Akkor meg azért megyek el, hogy maga is utánam jöjjön.
 Tolnai: Ha nem mond le a maga javára — maradjon itthon a kedvemért
 Anni (már teljesen uralkodón): Hát megtett maga valamit az én kedvemért — bevallottan?
 Tolnai (ujra hevesen): Pusztuljon el, ha úgy akarja!
 Anni: Sőt!!
 Tolnai: Mit?
 Anni: Élni akarok! S még mindig magával.
 Tolnai: Mondtam, hogy soha!
 Anni: Érzem, hogy nem sokára!

Tolnai: Nem!
 Anni: De igen!!
 Tolnai: Nem! Nem, inkább akár mit, akár a halált inkább. De soha nem hajtom magam az igájába!
 Anni: Azt majd én döntöm el.
 Tolnai: Ha nem hagy békén . . . akkor . . . keresztül töröm, mint valami . . .
 Anni: Már ennyire jutott! (lobogón) Ah, milyen közel van már megint hozzám!
 Tolnai (kétségbeesetten): Fúria! Fúria!
 Anni (extázisban): Sándorkám!
 Szobalány (beront, ijedten): A nagyságos ur! Már egészen itt van.
 Anni: Istenem, mit fog gondolni!
 Tolnai (indul): Hát pusztuljon el!
 Anni (visszatartja): Ne, ne arra! Ne kinozza meg szegényt!
 Tolnai (ringatja magát): Mit csináljak? Egészen megzavart! Nincs semmi szégyelni valóm előtte . . . Én, én . . .
 Anni: Ide, ide! (a szekrény mögé erőszakolja)
 Mindjárt lekiüldöm, aztán kimehet!
 Tolnai (kezében a kalappjával, felöltőjével a sarokba lapul): Miért rejteget a barátom elől?
 Szobalány: Huzza be jobban a kabátját!
 Bér (csurom vizesen bebotlog): Ne-nem kaptam kaptam kocsit, de azért si-si-siettem. (székre roskad)
 Egyetlen kocsi sincs . . .
 Anni (rémülten): Mibaja? Istenem, eldül!
 Szobalány: Megyek a mamuka nagyságáért (elszalad)
 Bér (nyöszörgve): Itt van a kabátomban . . . többet hoztam mindjárt.
 Anni (nem mer hozzá közeledni): Jöjjön a sezlontra.
 Bér: Ne-nem bírok.
 Anni: Csak két lépés az egész . . . Csak próbálja meg ne, próbálja az én kedvemért.
 Bér (fölerőszakolja magát)! Itt van a zsebemben (megindul, de az első lépés után elvágódik; görcsösen összerándul; aztán megse mozdul)
 Anni: Sándor! Sándor!
 Tolnai (előjön): Mi történt vele?
 Anni: Milyen borzasztó!
 (Anya és a szobalány beszélgetnek.)
 Anya: Hol? Mi? Micsoda?
 Szobalány: Már a földön is van!
 Anni: A sezlontra! A sezlontra!
 Anya: Pistikám, drágám! (letérdel, rázogtatja, emelgeti) Édes ártatlan gyermekem!
 Tolnai: Emeljük a sezlont a szegényt! (szobalányhoz) Párnákat
 Szobalány (el)
 Anni: Meghalt!?
 Anya (tajtékozón): Megolted!
 Anni: Nem! Ezt nem akartam! (kétségbeesésében letépi magáról a kendőt meztelen karja, vállá hisztérikusan vonaglik)
 Anya (fölkel): Sikertült megoldnod!
 Anni: Sándor! (a férfi felé karol)
 Tolnai (egy pillanatra tétozódik; aztán hozzá rohan, vadul, kiéhezetten a meztelen testnek esik: csókolja, csókolja)
 Anni: Az enyém vagy! Az enyém vagy!
 Tolnai: Annikóm!
 Anya: Ilyen volt a nagyanyád is! Puff puff gyálázatosak! (eltakarja a szemét zokogva elmenekül boltba; A két bolond szerelemmel összehorult emberre. (szobalány)
 Fügöny.)

Kassák Lajos

Bányászok a hajnalban

A dülő mészporos szalagján, a kongó, vörhenyes hajnalban
 búsan és puposan, mint óriási lúdak sziluettje cammognak föl a messziből.
 Jönnek, hogy elsülyed az út s ők zsinórvonalban: tizenketten,
 már szinte monsturmokká figurásodtak a bakacsin ég alatt.
 Valaki-lány most, hogy ritmus segítse a lábuk, így énekel:

Szerencse föl!

A bányász sorsa vak sötét,
 vad szél pöröl . . .
 jaj, ki látja ma még övét,
 vén szülét és gyermekét,
 tíz pirinyó gyermekét.

S vízszintű, gerendás vállukon görbe hegyükkel fölfelé,
 úgy ülnek a csákányok, mint régi várurak képen az ezüstlő sas.
 A látóhatár sulyos szögekbe áll. Minden csupa forma.
 A nap a kupola legkisebb pontja felé gurul
 s a hegyek tölcserén a nyersbronz meleg színeivel önti le az embereket.
 Egészen skurcba emelkednek s a lány hangja lobog, mint a zászló.

Szerencse föl!

Aztán primitív kórusban utána valamennyien:

Jaj, ki látja ma még övét,
 a bányász sorsa vak sötét,
 s ha fuj a szél
 elvesziti mindenét
 tíz pirinyó gyermekét.

Kócos, fekete fejük már bent áll a napban s csak mennek, mennek . . .
 ingük buja, kendervászon illatát a szél messze eltereti a mezőn
 s mögöttük a völgyből, nagy keresztos szemekkel bámulnak utánuk a sárba
 csüggedt viskók.

Kassák Lajos

Nyár-orcheszter

Életem most teljesülj.
 Neved és dobd föl magad a hatalmas kupolákra,
 a fölvérzett nap parádés ikertestvérének
 a hókék vánkosokon.

Ó, gyönyörűségeken piritott!

Ragyogj és folyj szét, mint a kényesítő éter,
 a nyár bandériumos színeiben és illataiban.
 Éneked váltig csattanójának: éljen a kozmosz!
 Mert nyár van és élet
 hegy-völgyeken a vetések tejes kenyérszemével
 s nagy juhajzás rikkantásokkal az emberek földerült fejében.

Élet! Élet!

Julusba még soha teljesebben életem.
 Tuskés istensűrűben legszebb isten, Élet:
 az űr kék, én most az erdő méregzöld ágyából
 szagos, vérszinű csokrokban dobálom föl a kedvem
 a kertekre, a városok tornyára s a parasztok báva szeméire,
 az asszonyok ropogó nemes csípeibe is én csiholom a szikrát
 és lent, lent a vizek hűvös-ezüst folyásában
 a jószág nagy karjaival bölcsőnek is én nyalábolom a földet.

Kassák Lajos

Kassák, új fajiság és objektív líra

Kassák a legelső objektív lírikusunk. A legmesszebb áll Ady egocentrikus lírájától. Vizionisták mindketten, de Ady magához magasítja a vízióit és önmagán át és önmagával kapcsolatban bonyolítja simbolikussá a líráját, Kassák meg egész hidegen az énjét kikapcsolva: beleolvastva a vízióiba, az énjét kozmossá növesztve lírikus. És ha magyar őst keresem, sokkal inkább ő Arany gyereke, mint Babits modoros visszazenvelgéséi, rim és forma modorosságai.

Új fajiságunk első jelentkezője a költészetben.

Elfogadom azt az okos megállapítást, hogy a fajiság a világirodalmi értéknek legfontosabb tényezője. De a magunkban és az új időkben kiharcolt fajiságunk és általában a mai fajiság nem azonos a lovas, ázsiai képzetektől determinált politikai fogalommal. Faji költészetünk szélesszájú, mesterséges páthoszu, agresszív politizálás volt, és Rákosiék még ezzel rontottak Nyugatékra: A haza tudatos képzetét keresték új idők költészetében, az egyedül álló ember emberes dalolásában ódai pózokat. (A decadence-nak minden barokk pózától eltérve, ez az önmagáralálás, tiszta emberség az érdeme.) A haza! És tovább fejlesztve: vajjon nem a kisértő pusztá-e ez az izléstelen ordítózásunk a lehetetlenné tevője annak, hogy urambátyám jellegünkön kívül, fiziológiailag, és minden szellemi vérkeringésünkkel bele-hasonuljunk a kulturába, ami mégis nyugatról érkezik, minden turáni szenvelgés ellenére.

Mégis: felelőtlen politizálások háttérben sikerült megérintünk az Idő új arcát. Az ipart izzadó városi életünk, és egy-két magyar proletárok, néhány magányos bolcs, és a budapesti hajszá, élet, élet, de egészen fenéknélküli kiélése minden lehetőségnek elhozták, hogy homokrólírótt, sváb, zsidó eredetű városunkban végre, valaki elkezdett nem Arany, Petőfi, Vörösmarty triász szigorú hatása alatt, de kijebb lendülve, némely szociális nyilvánulásra reagálva, a vérének faji összetevődését a nyugati kulturák elől eltakarni akaró és megérinthető szégyelléssel énekelni.

Ady nekiindulása tele van az ujonnan születő fajiság és a méhesbenbusuló kálvinista ősök, italmelletti kontemplációja; henye élete közti verekedéssel. A szociális mozgalmaink szorosabb nyugatbaérkezésünk, és a szociológiai műveltség és ideológia rettenetesen hatottak minden irodalmi indulásra. A szocializmus tért foglalt a politikában is, az irodalomban is, és minden intellektualitás, finomulás, kezdés egész aláhuzottan radikális és szociális jellegű.

A metropoliánk az egyetlen iparvárosunk és talán egyetlen londoni értelemben vett városunk. Az egyetlen hely, amely szorosan, sőt szervesen nyugattal érintkező, kapcsolódó. A sokatmegérett városi élet elhozták a legelső gyér proletárságot: a paraszthól született tudatos proletárt. Nem vérbeli hasonulás ez, nem nyugatba-házasodás, keveredés; mindenféle szellemi hatás hoztak: német szociológia, parisi irodalom, orosz forrás, angol demokrácia.

Ady még nem költője ennek az aláhuzott fajiságot nélkülöző városi életnek, csak megérzője. Csak folytatója a hallatlanul faji mivoltában Gyulaiék, Aranyék kálvinista, nehézszerű, konzervatív, passzív költészetének. A lírája is tiszta, nyugattal kevert dús kifejezője a magyar

henye nekibúslulásának. A fajisága alföldi értelemben az, sőt pusztai, sőt ázsiai, sőt szlávval és kunnal kevert bővérű fajiság.

Kassák városi költő. Nem hasonlítom se Whitmanhoz, se Verhaerenhez, mert magyar költő; és bármilyen fordításban ráismernék a szikár, budapesti, magyar, kissé Gorkijjal rokon gesztusaira. De a magyar élet most két terrenmon élet és kétfélekép magyar: az alföldi szemlélődés, a hegyi perspektivanélküliség, a dunántúli már nyugatibb és kulturásabb gondolattól elhatárolva itt van alattunk Budapest aszfaltja egész különállón: van Budapest és van Magyarország, Ady még lehet ennek a Magyarországnak az elszakadottja és visszakívánója, de új, budapestbe született költőnk fajisága proletárfajiság; internacionális ideológiájú, társadalmi kényyszerű, új téma-lehetőségeket megkívánó, új líra.

És ez az új fajiság! A proletárok szellemi együtvértározása egész határozott vérbeli kapoccsá termelődik — lassan. A magyar paraszt faji jellege még határozott, de az angol paraszt (szinte rossz leírni!) jellemét sablonos simáborotvált, fapipás elképzeléseken kívül már nehezebb megállapítani. Amerikai parasztról (?) nem is szólván. És ahogy a paraszt munkássá, és munkásból tudatos proletárrá hasonul, épp úgy egybeolvad magyar és angol és orosz és mindenfajta proletár, a végső faji maradványok kiirtásával.

Hogy mi lesz akkor a költészet? Először is a költészet van az életért, és nem érdemes nyomorbafuladni csak azért, hogy érdekes és hálás tématerrenuma legyen egy némely költőknek. Ha megtörténhetne ez az óriási testvériesülés akkor ki banná a költészetet?! De nincs is egészen így. Fajiság helyett lesz: egyéniség. Azaz: minden emberben kitermelődik valami jellegzetesség, külön fajja lesz minden ember, a darwinizmus továbbfejlesztésével.

Kassák az új ideológia, új fajiság: egyéniség legelsője az irodalmunkban. Csak legelsője, még nem tiszta példány, de hamarjában csak és nagyon néha Verhaeren mulja fölül a fajiság nélkülözésében és Whitman is csak azért (nála ez természetes) mert amerikai és hallatlanul kevert fajú, és olyan fajú, amely nem aláhuzottan faj, hanem aláhuzottan állam, és nem aláhuzottan állampolgárok az emberei, hanem tendenciózus pénzkeresők.

A nekiindulásán még érződik némely vidékről származó paraszti és mondhatnám agrárszociális iz, ami lassanként egész objektív emberséggé termelődött, perspektívás, befogadó, objektív lírává. Az énje eltűnik, a saját alakja nem gátolja a nézését; és így egész szokatlan tág a látóköre. Ady tulajdonképpen szűk látókörű költő, mert magához kicsinyít mindent és mert egocentrikus lélek: csak saját magát zengi mindenféle de már az unalomig ismert variációban. Kassák érzékeli a más emberek sorsát; beléjük asszimilálódik, és így egészen új fogalomná épül nála a líra. Nem „faji” költő, és nem „par excellence” lírikus, ami tulajdonképpen ugyanaz. A meglátásainak a hideg biztonságával, komor vízióinak monumentalitásával Arany néhány halladójára emlékeztet. És ez sem faji továbbbértekelődés, inkább az egyéniségük rokonsága. Persze nem akarok Aranyban tendenciózus faji vonásokat nélkülöző írást felfedezni. Csak azt állítom, hogy Arany egyénisége, ha az azóta elfelt száz év történelmi hatásai érték volna egészen hasonló: magyarból proletárrá fejlődött egyéniséggé egyszerűsödött volna le, és a költészete is: a paraszti epikuma, a szemlélődő magabafogadásai mind; agresszív víziókká, komplikált, objektív lírává

dagadtak volna. És Arany az emberi és morális tendenciáinak túlnyomó voltával a legelsője a tiszta és csakis emberi közösségek akarásából szublimált nézeteknek és irodalomnak nálunk.

És itt van a rettenetes sulybeli különbség Kassák hangjai és Ady lírája közt. A líra értéke: súlya annál nagyobb, minél nagyobb rétegekben mozog és mozgat. Mert nagyobb tömegű más embert mozgat meg, érdekel, nagyobb perspektívájú és tágabb lehetőségű és lehetőségekre utaló. Más sorsokat befogadó, és több sorsot, időmagsorsokat koncentráló.

Itt a két költő háborús líráját idézem. Ady háborúra reagálásának remek dalai: *Véresre zúzott homlokkal*, vagy a *Kicsoda büntet bennünket* és mindegyik költeménye mostanság a kultúremlék meghorkanása és magabamélyedése a rettenetes égés elől. De Kassák nem száll magába: inkább másokat néz és dolgokat néz; az „élményei” nem élmények, de látomások.

„Valahol most csókot szüretelnek a vig szerelmesek
de ki becézi csókkal a fáradt, kócos szakálú katonát

bomlik a nóta és táncol a világ, mint a részeg tenger
forró skarlát tenger hullámzik az ősi mezőn
a horizonton kormos drapériák
s a zászlók elmerülnek a sárban.

Komor, néha dühös kesergés ez, míg Adynál:
nagy, hegyes kő ért

öt magát érte.

A világot mint minden ember összes történéseinek egybe komponálását daloló líra — nembánom: szintetikus — a tágabb, és hatalmasabb nem faji, de miután a legmáshabb életvariánsok képe: épp olyan színezett, sőt tarkább a szikár szürkességében, mert a színei nem a fajtság szőnyeges cikkkázásai, hanem elmélyített tónusú, egységes, sőtét: az egységesnek akart emberiség egységesített akarásának a színei, és nemis színei, de hangjai és predikációja és lelke és lelkiismerete. Nem líra! csapongás: dal, líra: lant, inkább mollban szonáták és a legvehemensebb zenekari kereplőket kihasználó hang és akaratkoncentráció.

Kassák az új hangszer leg tudatosabb kezelője.

Révai József

Kedves Kassák Lajos,

erről van szó: a kerék valóban fordul. Kezek nyúlnak fel, egész ág-bog, hogy visszaöklözzék, visszafenyerekezzék, visszakomázzák, visszasziveskedjék a forgatónyelet. Erről az akcióról van szó.

Ott papoz az egyik gesztusa

Dinamit-kivánatosága, énjébebetegedett költő, ki-nek embertglóriázó témaegyelele már-már gyanúkteltő untalanságában. Ő a szívet nélküli Kassáknak széles és meg-meggyűlve előhőmpölygő írásaiban. Valóban az „epikus” (helyesen: anti-alanyi) Kassáknak nem modora a jól megrágott gondolatnak historikus korokon, biblián és „lírai” képeken keresztülhurocolt reflexiók újrarágása. Igazság, hogy együttérzését nem a költőkre tukmált fennfenti zsigeren keringeti át az emberekbe. De nincs is szüksége a racionalisztikus korszak egyetlen érzelm-csőkevényére annak, aki ott segítkezik egy *traumás világnak* a buzgóság misztikumáig merevtörzstű újrajrásánál. Ez a misztikum anyagias, testi, mert nélkülöz minden megokolatlanságot, irrealitást, éppúgy mint

egy köldökzsinóron függő magzat. Hogy kulturát szárazó megkülömböztetésem a miszticizmus fejlődésének bizonyos kétágúságához köti magát (egy transzcendentális, étellel-emberekkel elégedetlen misztikumhoz és egy pragmatikus étellel-azonosulóhoz), azonkívül hogy a kétfélének milyen százalékaránya *szintetizálódott* világképpé a kérdéses munkásságban — erről lehet vitatkozni és vitatkozunk is hasznunkra, kedves Kassák Lajos. De hogy ezekből az irasokból egy elődjéthyagó fejlődési szakasz emberfeletti (misztikus!) eihatározása, nagy vonalak mellé fölsorakozása dikcióz elő — ezt semmiféle formakinyújtási vagy novellisztikus rámerései sem lehet a valóságból kisikkasztani.

Amott egy veszedelmes, mert jót-akaró kéz

fogadkozik. Az elbeszélő műveket hódolón akceptálja, de a Kassák-versekkel, mint idegen területre kicsúszotti, „formáig” nem lendülő próbálkozásokkal, kételyeskedik. A francia racionalizmusnak ez a kertésze nem meilőzhető rátermettségével oltogatta nemesre a magyarországi vackort. De rakjuk csak summába a gallicizmust, amint az agyafurtt napvilágos dialektika meg az antik erjedtségein élősködés közt ide-oda billen: és csaknem grafikus, ábrázolásban fog előtűnk állani, hogy ez a szellemstruktúra, *erőltetés nélkül*, bezárólag csak a naturalisztikus jelenségeket képes magába szedni. Kassák leszármazási és szociális törvényszerűségekből a naturalizmuson át fejlődött, de mindjárt kezdetben annak egy jelenő-ségre-felfokozó, konstruktív fajtája irányában. Nyilván a növendék prózájában utatpogató, aprózó naturalizmus; a rutinos írókból vívódó-magára ingyelt hétrőbásságok, volt az eredete meréseivel is dacoló presztizsének. Inkább még gótikus gondolatépítése különben alig ékelhető be a gallicisztikus konturalakulatokba. A verseket pedig, melyeknek sűrítettségében a tendenciára-ébredés maradék nélküli (és ilyen feltétellel veresszámba mehet a regény-novella-dráma is) éppenséggel nem vélhetjük egyebet jelenőnek az elfajta felhőgás számára holmi téma-elesavarásnál, vagy pláne peckeskedő tartalmatlanságnál.

A harmadik kéz

taktikája a vállveregető kollégáé — egy oldalsandítással a klasszikus versformákra és a kritikai közegek által nemzetinek hitelesített adathalmazra. Ő, hogy meg ne feledkezzék a történelmi alátámasztásról, Witmant nevezi meg ilyen kinygő költészet-fajta úkapjának. A derékre, a nem pusztá impresszionistára hivatkozás érthető a régi terminológiának az impresszionizmusig nyujtozó hatályából. Az ilyen, ma is arisztoteleszi vágásu gondolatkapcsolás tud banni minden klasszikus (vagy talmi klasszikus) kompozícióval és ellentétével a zseniskedő komponátalansággal, de tehetetlen s csak anarhiát bóduló az olyan építmények láttára, amelyek *váttozott* körülményeknek, *szavukatlelt* igényeknek megfeleleően, *más* normák közül szilárdulnak a megvalósulásba. Az ilyen hasonlítgató, méricskélő kritika szubjektív, mitőbb: líra és tarthatatlan. Ma már kitűnt, hogy a Kassák-vers és minden efféle „szabadrítmus” ez a birka-egyformájának nézett nyüzsgő gazdagság, őseredetében gyökerezettebb, elementumosabb, azonkívül több-oldalú kultivált, mint a jambus-daktilus família fia-lányastul. Ha csak arra gondolunk, hogy a görög költői elképzelés grandiozusságában a verset mindig zene pillérezte körül: akkor a „lábakkal”-pattogtatás u. n. zenéje gyerekörömtű kereplés tekintélyével fog ránk hatni, különösen, ha fölünkbe sejdítjük a beszéddinamika hatalmas, ellenállhatatlan orkeszterét.

Vagy vegyük a hadonászó kezét,

amelyik azt követeli, hogy az eléggé bevehető Kassák tüstént kergesse el a rája bogácsodott bandáját. Nyilván ugyanaz a homlokra csapással lett szerkesztő vihedereskedik ebben a kijelentésben, mint mikor azt lökte ki, hogy a címétdemlő író olyan írásfajtaiban tündökölt, amire épen a közönség igényéből-kedvéből pénzthozó alkalmá van. Ez az irodalom-megrendelő elfeledkezik arról, hogy az írásművészetnek a polgári interieur kegyurasága alá helyezésével a saját lába alól rántja ki a talajt: mert akkor a ő gáztartály magas egzisztenciájába ugyan melyik társadalmi réteg zsebéből csoroghatna az az impulzus, amely a kívánsága-szerinti hallhatatlan művek megírására szükséges? Feltűnő, hogy követelőzése olyan íróhoz iparkodik, aki, éppen magához-mérő válogatosságában, vadként vonult ki a szerkesztőségi és igazgatósági iroda-ideálok összeférhetetlenségéből. Az ilyen természetű rokonszenv már nem is gyanus: csak a költői fölnevekedés lassan lehányódó csökevényeiért bocsátja meg ez a művészet-látás a *kreatív* tulajdonságokat.

Kezek egész bozotjával

günyölködik, komolyodik fel a politikai szekta kicsinylése: hogy a Kassák-szó nem tribuna a minden friss néposztályt magába hánytorgató munkásságnak. Ezek a politikailag is kissé meredt szeműek, kik a fejtől-fejhez beszéd hatalmát képzelik magukba, még mindig nem akadtak rá sok jó-ambíciójuk csütörtökötmondásának okára: arra, hogy világtűrő és világépítő gondolkozásuk gépezete változatlanul csak a klasszikus modellek leplezett reminiscenciája. A kölcsönkért, földetsöprő pátoszban kipuffogás lehet igen hatásos bizonyos istenháta mögötti elemekre, de pártfogoltjaik nagykonfúsiójával csak a megszokás szabályszerű bekövetkezése menti meg a röhelyes bukástól. A politikai izgalom az emberekbe csak idegeiknek természetük szerinti asszimilációján, világképek atmoszféráján: *az agyuk közérzésén* keresztül juttatható be. Itt ölik szemünkbe ismét Kassák miszticizmusa, amint nyúlványokat bocsát az összességbe és ezáltal reális közege a mozgatóerők áttérjedésének.

A kerék fordul.

Ennyit akartam, kedves Kassák Lajos, egy impulzív levél odavettségével kimondani. *György Mátyás*

Ember, író és szerkesztő

Egy minden tekintetben négy fal közé szorított időben újat dobni a mindenfélékkel telt felszínre, mozgalmat indítani, melynek szinte elvonatkozottan becsületesek a céljai: a felszín hurryájával, homlokegyenest ellenkező áramlásuak — az álmegbotránkozás felszisszenésétől a meggyőződéses komolyság temperamentum nélküli fejcsóválásáig őszinte helyesléssel sehol se fogadhatják a tényt.

Amikor Kassák Lajos először lépett a irodalmi közönségéle, mint szerkesztő, sőt mintegy teljesen újnak ígérkező mozgalom vezére, senki se bízott a mozgalom életében.

Nem az életrealitásában — eddig már nem jutottak el — egyszerűen, a külső tényezők mérlegelésével, az életheletőségében, akár ennek, akár más új mozgalomnak, amely nem az 1915-ös mesterségesen táplált pátoszok jegyével volt védbélyegezve.

Az okoskodók helyesen okoskodtak, mindössze — nem ismerték a mozgalom Kassák Lajostól eredő és benne összpontosuló bennső dinamikáját,

Azt az egy emberből kisugárzó bátor elhithető erőt,

amely saját igazának hitében és tudatában nem csak a maga helyét jelölte ki egy gesztussal, hanem utat mutatott, célt tudatosított, óhajt szított másokban is.

Mozgás volt, és mozgató erővé erősödött.

Mozgás: egyenlőre nekilendülés.

Az ő számára — kifelé: erőpróba; bent — életformává szélesült akarás.

Akarás, és az akarat keltette ellenkezésekkel, komoly és komolytalan véleményekkel és véleménytelenségekkel szembehelyezendő dac!

Teljes énje egy embernek, akinek életfilozófiája nem szóba szedezett hiszekegy — hanem az életet építő tett

Tett, melynek cselekvőképessége számára nem elég az én, és nem elég a szűkreszabott mi terrenuma; amely monumentalitásra vágyik: ezt tűzi céljává, ezt fogadja eszközeiké. És hogy elérje célját, szétterjeszti, megosztja magát, a célt; átszervesedik és magához szervesít: — tömegcselekvés.

Tett — és a gesztussá teljesült akarat cselekvésre kényszerítő szuggesztív ereje.

Szervező erő — ez volna talán a konvenciók jelzője; de ennél több. A szervezés Kassák Lajosnál nem csak a meglévő értékek egymáshoz fűzését jelenti: teremtés.

Lehetetlennek látszó esetleges lehetőségek maga körébe gyűjtése avval a céllal, hogy ott a tett ingerlésében a maguk valóságává erősödjének.

Teremtés: a szó emberi értelmezésében. Más: valamit csinálni és valamit megcsinálni. Dolgozni: és tudatos munkával véghezvinni valamit, ami előreviszti az egészet. Más: kész anyaggal dolgozni és magakereső valakik mellett állani, mint figyelmeztető felkiáltójel, feleletet kényszerítő kérdés, részben felelet is. Ugy kérdezni, hogy fájjon vagy örömet okozzon; vagy kérdezni, hogy tettekre sarkaljon!

És becsületesnek maradvá, minden szentimentális érzékenységen túl érezni a felelősséget önmagával és másokkal szemben!

Ez bent; a mozgalom körében.

És kifelé: viselni mindazt (günyt, ellenségeskedést, semmibevevést) amit a mozgalom felidéz. Emberi hiúságokat páncélozni és szordinózni; emberi elkedvetlenedéseket feltámogatni: a belső szuggesztív erőket kifelé fordítani védő daccal és harcosan támadó daccal.

Önmagát mérni, a mozgalmat mérni és a másik serpenyőben megmérni a kívülállókat is . . .

Mindaz egy ember munkabírására, akarat energiájára bázisozva, egy tunyaságokba posványosodott kor mindent felfaló étvágyában nem is munka már: *a munka!*

A mozgalmat a harmadik éves élet s mindaz igazolja, ami ezt az életet, kívülről, lehetővé tette. Kassák Lajos a sikerben, az életben igazolta önmagát.

Az író igazolta az embert.

Az emberi tehetség, mindent ami belefoglalható a teljesség fogalmába; az akarat, mely nem vak egzaltációk szolgája: tudatosan kitűzött cél felé törtet; a dac mely az akarat kerékkötői ellen, a cél érdekében, verekedésre hajította; és ezeken túl:

az erő; a hit; a cél megválasztása; a tömeg, az egész egy életében kapcsolódás —

mindaz, amit alapvető írói és szerkesztői jellemzőjének tudunk: mindaz az azokkal a tulajdonságokkal, amiből Kassák Lajos az ember tevődik össze.

Az az ember, akit, ha minden kulturákból kihámozva, egyszerű egyedde desztillálnánk le, ha más körülmények között más utakon is, de, énje emberi indítóinak útjelölő kényszerűségéből, ismét csak ide, a mai Kassák Lajoshoz nőne.

Mácsa János

MŰVÉSZET

MA
FOLYÓIRAT
ELSO
KÉPKIÁLLITÁSA

MÁTTIS TEUTSCH JÁNOS
GYŰJTEMÉNYE

MEGNYILIK FOLYÓ ÉVI OKTÓBER HÓ 14-ÉN ===== VISEGRÁDI-UTCA 18.
BELÉPŐDÍJ 1 K. ===== NYITVA 10-4.

MÁTTIS TEUTSCH JÁNOS
KATALOGUSÁBÓL

Megindításakor a MA folyóirat egy szokatlanul gazdag művészi akeió keretében az állandó képkiallítások rendezését is bevette kiteljesítendő programjába. Akikkel terveinket szóban és írásban közöltük, szkeptikusan elfintorodtak, a szokványos magyar szalmalángra gondoltak s inkább lebeszélni, mint bátorítani tudták kezdeményezésünket. Így még a legszélsőségesebbek is.

Első kiállításunkkal ismét egy nagy lépéssel dokumentáljuk terveink realizációját, művészetünk öntudatos célba törekvését.

Máttyis Teutsch János, mint a MA több erőssége, új ember a magyar képzőművészetben. Nem kamaszfiatali produktivitása túl a nálunk annyiszor divattá szertelenkedett külföld - utánzásokon,

gazdag kulturális talajból felsarjadtt nagyigényű, tudatos művészet. Valahonnan a nyers bárdolatlanságból Párisban és Berlinben át az északi vidék hegykatlanai-ban szűrődött le új utakra jelölt értékké. Művészi vitalitásának nagy erőpróbája az esztendőök ótai istenháta mögé kényszerítése gazdasági kapcsolatokkal — minden munkája, elgondolása a metropoliszok mai életében gyökeres. Az annyi tehetséget sárba fullasztó vidék csak tönust adott fölségitő temperamentumának. Nem a vad lendületek és színekbe diszített prédikációk embere. Részben passzív természet, de módszere idegesen nyugtalan s a munkájának eredménye mindig nyugtalanító. Művésze ilyen-ségének a korban gyökerezett okai vannak. Innen képeinek határozott egysége. A fölértett színeknek a rendező agyvelőn átdeszillált tisztasága, a dolgozó vonalaknak a materiális kereteken is túl a kozmoszba komponált ritmusa.

Az új festőgeneráció legtehetségesebbjeinek is előtte jár gazdag színskálájával és a tárgyak egymásra ható pszichikai elrendezésével.

Kompozícióit, amelyeket mindannyiszor érzés, kifejezetten szubjektív beleélés motivál, a legmélyebbreturó lényegkeresés emeli föl művészet elméletileg a mi szűkebb körből fejlődő — gazdagabb rétegekből táplálkozó, állásfoglalóbb munkásságunkhoz. Közösségünk általánosságokban van — sokszor egymás nélkül is helytálló.

Ha a ma domináló művészeti irányokban karakterisztikus helyet keresnénk Máttyis Teutschnak (ő szász eredetű) a német psziché teljességében kifejező expresszionistáknál találunk meg. Tömlünk való itt-ott elkülönülését tehát, elsősorban és gondolom véglegesen, fajsága determinálja. Ugyancsak ide vezethető vissza egyes képeinek (olajfestményeinek) külsőanyag-karakternékülisége. A naturalisztikus kencézés undorával sokszor a másik, külsőségeiben már szinte a megkülönböztethetlenségbe finomodik át.

Anyagban az aquarellt uralja a legkiválószotttabban.

Markánsabb formakeresései a metszetekben súlyosodnak plasztikussá. Ez a puha test experimentumainál is alárendeltje. És eredményekből következtetve ebben az anyagban várom Máttyis Teutsch János még szorosabb hozzánkapcsolódását. Teljes erő kibontását.

Kassák Lajos

A „MA” KÖRÉBŐL

A „MA” folyóirat állandó képkiallításának megnyitásával újból közelebb jutott ahhoz, hogy nálunk szokatlanul széleskörű programjának minden pontját megvalósíthassa.

A „MA” az egyetlen magyar folyóirat, mely nemcsak irodalommal, hanem a művészet minden ágával rendszeresen foglalkozik.

A „MA” minden számában közöl rajzokat, festményeket, eredeti metszetteket, kottamelléleteket a legkiválóbb hazai és külföldi mesterek műveiből.

A „MA” munkatársai az új irodalom és képzőművészet legmarkánsabb tehetségei:

az új értékeket hozó fiatalok és azok, akik a lap alapítása előtt, mint a nemzetközi súlyú művészet magyar képviselői, ugyszólván csak a külföld számára dolgoztak, mert nem volt magyar folyóirat s nem volt művészi mozgalom, mely programjába vette volna művészetük propagálását.

A „MA” a folyóiraton túl, egyéb területre is kiszélesítette a közönséggel való érintkezést:

A „MA” könyvkiadóhivatala,
A „MA” színészképző szabadiskolája,
A „MA” irodalmi, festészeti és zene szeminariuma,

A „MA” állandó képkiallítása megannyi bizonyítéka annak a céltudatos komoly munkának, melyet a lap szerkesztősege kifejt.

A „MA” tulajdonosai írók és képzőművészek s így a lap támogatói nem egy üzleti haszonra alakult vállalat tőkéjét gyarapítják, hanem közvetlenül segítik művészi programjuk érvényesítéséhez azokat, akikről művészi értékeket kapnak.

A „MA” célja, hogy írók és képzőművészek kezébe juttassa az irodalom és művészet sorsát, hogy minél több művészi erőt mentsen meg az üzleti alapon álló vállalatok letörő, elnyomó ereje alól.

A „MA” művészei népszerűsítés, felkeltés nélkül adják magukat és azok elismerését keresik, akik így akarják a művészetet.

A közönség széles rétegében talált elismerésre a „MA” ceitudoatos, komoly munkája s e megértő közönség támogatása mellett lehetővé megvalósítani a nagyszabású programot, melyet a lap maga elé tűzött.

De mindenkinek, aki törődik az irodalom és képzőművészet ügyével, oda kell állania a fiatal folyóirat mellé,

mindenkinek, aki a progresszív hibe, támogatnia kell a progresszív magyar művészet egyetlen organumát.

A „MA” előfizetés mellett, a támogatás olyan módjára hívta fel a közönség figyelmét, mely nálunk ugyan szokatlan, de Berlin és más külföldi kulturközpontok művészi életében régóta ismert.

A „MA” pártoló-tagsági jegyeket bocsátott ki

Vannak egy évi időtartamra vonatkozó és vannak állandó érvényű pártoló-tagsági jegyek.

Az egy évre vonatkozó tagsági jegy ára 20 korona, az állandó érvényű jegy ára 200 korona.

A pártoló tagoknak olyan jogokat biztosított a „MA”, mely jogok sokszorosan felülmúlják értékükben a tagsági jegy árát.

A „MA” pártoló tagjai a tagsági jegy érvényességi időtartama alatt külön előfizetési díj nélkül kapják a „MA” folyóiratot,

a „MA” egyéb irodalmi kiadványaiért félárat fizetnek,

évenként egy művészi értékű műlapot kapnak ajándékkul,

a „MA” matinéira két drb féláru jegy áll rendelkezésükre

és egyéb művészi vállalkozásokban is kedvezményben részesednek.

Felelős szerkesztő: KASSÁK LAJOS

Főmunkatársak:

György Mátyás, Komját Aladár,
Úitz Béla

Kiadja:

a MA folyóirat és könyvkiadó T.
Igazgatója: IZSÓ SÁMUEL

A megjelenés dátuma 1917. október 15. A lap minden cikkéért a szerző felel.

A „MA” KÖNYVKIADÓHIVATALA

kiadásában eddig megjelentek:

A „MA” lírai antológiája	K 350
Számozott, kemény kötésű, eredeti linoleum metszetekkel díszített s a szerzők aláírásával ellátott kiadásban	10.—
Singer Henrik: Világnezet című füzet	1.—
Garda József: Valaki játszik velük, dráma 3 felvonásban	2.—

MOST JELENT MEG!

Komját Aladár: Kiáltás című verseskötete	2.—
Számozott s a szerző aláírásával ellátott, amatőr kiadásban	6.—

Sajtó alatt több kötet.

A „MA” MŰVÉSZETI SZEMINARIUMOT

létesített, ahol egyrészt művészpályákra készít elő, másrészt a művészet iránt érdeklődőket tudatos művelőzékké neveli. A szeminárium egyenlőre négyszakos:

1. FESTÉSZET (Előadó: ÚITZ BÉLA festőművész)
2. IRODALOM (előadó: GYÖRGY MÁTYÁS)
3. ZENE (szervezés alatt)
4. SZINHÁZI PREMIEREK MEGVITATÁSA (előadó: MACZA JÁNOS)

Az első két szak hetenként, a negyedik kéthetenként egy óra.

Érdeklődni és beiratkozni lehet naponta 9—11-gig.

A vezetővel (György Mátyás) szerdán d. u. 4—5 és vasárnap d. e. 11—12 lehet megbeszélést folytatni.

Mátis Teutsch János

Albumára előjegyzéseket elfogad a „MA” kiadóhivatala.

Az Album a „MA” kiadásában jelenik meg és 12 drb eredeti linoleum-metszetet tartalmaz.

Ara: K 20.—

Külön 5 drb amatőr-peldány készül. Ara: K 100.—

A „MA”

egy létesítendő kamarajáték előkészítésére

Színészképző szabadiskolát

szervezett Macza János vezetésével.

Érdeklődni és beiratkozni lehet az előadások tartama alatt: kedd, csütörtök, szombat d. u. 6 óra után

Modern Színpad

Koronaherceg-utca 6.

Októberi új műsorban:

Lengyel Menyhért kis drámája, a „VERA”.

Színi Gyula idyllje, a „FEKETE PÁSZTOR”

Karinti Frigyes vigjátéka, a „BÜVÖS SZÉK”

és a kísérő műsor új dalokkal és magán-számokkal.

DIANA

sósorszesz

Ujjonnan belépő előfizetőink ingyen kapják a „MA” június havi

zeneszámát

mely BARTÓK BÉLA

3 oldalnyi kottáját (dalkompozíció ADY-versre) közli.